herpy

SALAMANDRE

Sword-tailed Newt

Cynops ensicauda

Cynops ensicauda er den største nulevende vandsalamander i slægten og kommer fra de sydlige japanske øer. Den er brun til næsten sort på oversiden med gul til orange bug og en tydelig rygkam. Den er hårdfør og langlivet og tåler mere varme end de fleste beslægtede arter. Arten er truet af tab af levesteder og indsamling, så opdrættede dyr er det rigtige valg.

Familie: Salamandridae Tidligere navn: *Triturus ensicaudus* **Mild hudgift**

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**11-18 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Dag, skumring og nat**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Regnskov og vådområde**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**70-90 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 15-20 cm
Vandtemperatur	**20-24 °C**
UVB	**Ikke nødvendig**
Vinterhvile	**12-16 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**24-36 mdr.**
Æg pr. sæson	**20-60**
Klækning	**12-18 dage**
Larvetid	**90-180 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Bilag D**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Arten står på bilag D i EU's forordning om handel med vilde dyr, som kun er et overvågningsbilag: der kræves ingen CITES-papirer, og arten er ikke opført på listen over forbudte dyr (BEK nr. 1261/2015). Salamandre er omfattet af EU's dyresundhedsregler om Bsal; tjek de aktuelle regler hos Fødevarestyrelsen ved import eller handel.

Om arten

Cynops ensicauda er den største nulevende art i slægten *Cynops*. Voksne dyr er 11-14 cm, og enkelte hunner bliver op til 18 cm. Hunnen har en hale, der er tydeligt længere end resten af kroppen, mens hannens hale er omtrent lige så lang som kroppen eller lidt kortere. Hannens kloakregion er opsvulmet, især i yngletiden, og hannerne får ikke den halefilament og blå farve, som andre arter i slægten får i yngletiden. Hos nogle hanner kommer der et hvidligt skær på siderne af halen.

Oversiden er brun til næsten sort med en tydelig rygkam, som kan være rødlig til brun. Nogle dyr har en gulorange stribe langs siden, der kan række fra øjet til halerod eller være brudt op i pletter. Bugsiden er gul til orange, sjældent rød, med et varierende antal sorte prikker eller mønstre, og den gule farve følger halens underkant. Halen er fladtrykt fra siderne med en afrundet spids, og hovedet er bredere og huden glattere end hos *Cynops pyrrhogaster*, som har mere fremtrædende ørekirtler.

Der findes to underarter: nominatformen *C. ensicauda ensicauda* og *C. ensicauda popei*. Underarten *popei* er ofte lidt mørkere og har lyse pletter, undertiden samlet til striber, på ryg og sider. Nogle få dyr er helt gyldne. Uden kendt fangststed er det svært at afgøre, hvilken underart et dyr tilhører, fordi nogle har træk fra begge. Rygfarver og striber kan ses allerede hos de små.

Arten er langlivet, og dyr på over 20 år, der stadig lægger æg, er set. Vilde dyr har tetrodotoxin i huden, en nervegift, der er farlig, hvis den sluges, og som kan irritere slimhinder ved kontakt. Vask hænder før og efter kontakt med dyr og vand, og rør ikke ved øjne og mund. Salamandrene skal helst ikke håndteres.

Udbredelse og levested

Cynops ensicauda findes kun på nogle af de sydligste øer i Japan, Ryukyuøerne. Nominatformen lever på Amamigruppens øer (Amami-Oshima, Kakeroma, Tokunoshima, Uke og Yoro), og *C. e. popei* lever på Okinawa og flere mindre øer i nærheden, bl.a. Sesoko, Hamahiga, Tonaki, Tokashiki, Zamami, Geruma og Aka. Om arten stadig findes på Tokunoshima, er uafklaret. Udbredelsen er meget lille, og bestanden er gået tilbage som følge af byggeri og skovrydning: på det sydlige Okinawa faldt antallet af dyr ved yngledammene til en fjerdedel på 15 år. Mange dyr dør desuden i vejgrøfter af beton, de ikke kan komme op af. Indsamling af modne dyr har gjort, at store dyr er blevet sjældne i naturen.

> **Oprindelig udbredelse:** Japan.

LEVESTED

Cynops ensicauda lever i alle slags stillestående eller langsomt strømmende vand: damme, vandløb, rismarker, vejgrøfter og drikkevandshuller for kvæg. I yngletiden kan der være mange dyr i samme vandhul. Både voksne og unge kan også tilbringe lange perioder på land i skov, og de unge lever på land, til de er kønsmodne. Klimaet på Ryukyuøerne er subtropisk, varmere, fugtigere og regnrigere end i tempererede områder. Det forklarer, hvorfor arten tåler mere varme end andre arter i slægten: en bestand er fundet i vand, der til tider når 28 °C. Vinteren er mild; på Okinawa er det i januar 13-18 °C og i juli og august op mod 31 °C. Yngletiden varer fra marts til juli-august, og i dele af udbredelsen begynder den allerede i november.

Pasning

TERRARIET

To til tre voksne dyr skal have et akvarium på mindst 60 × 30 × 30 cm (omkring 50 liter). Flere dyr kræver mere plads. Indret akvariet tæt med vandplanter, der trives køligt, fx *Egeria densa* og javamos, og lad en del af bunden være fri, så dyrene kan fodres og frier. Bunden er bar eller fint sand; grus kan sluges og sætte sig i tarmen.

Arten kan holdes helt akvatisk eller semiakvatisk, men dyrene skal altid kunne hvile over vandet. Brug en lille landdel, flydende planter, korkbark eller drivtræ. Akvariet skal have et tæt, sikkert låg, for både voksne og unger klatrer.

Unger lever på land, indtil de er kønsmodne. Til dem er et lille terrarium med fugtig bund, skjul og ru flader til hudskifte bedre end vand (se afsnittet om opdræt).

TEMPERATUR

Vandet skal være 20-24 °C det meste af året. Arten tåler kortvarigt op til 30 °C om sommeren, men vandet bør ikke være over 28 °C i længere tid. Larver og unger trives bedst over 20 °C. I en bolig er der som regel ikke brug for ekstra varme.

Om vinteren sænkes vandtemperaturen til 12-16 °C i mindst 8 uger, for det fremmer yngleadfærden. En egentlig dvale eller en endnu køligere vinter er ikke nødvendig. Om natten må temperaturen falde til 18-22 °C.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Arten lever i og ved vand, så luftfugtigheden er ikke kritisk. Under et tæt låg er den høj, omkring 70-90 %. En eventuel landdel skal være fugtig. Forstøvning er ikke nødvendig.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vandstanden skal være 15-20 cm. Vandet filtreres, men uden stærk strøm, og skiftes jævnligt: omkring en fjerdedel hver uge. Fjern uspist foder. Brug vand uden klor, der holder 20-24 °C. Svampefiltre med luftpumpe er velegnede.

LYS OG UVB

Arten er aktiv både dag og nat og har ikke brug for særligt lys. UVB er ikke nødvendigt. Almindeligt akvarielys passer til planterne, og dagene gøres kortere om vinteren.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten tager næsten alt, hvad der bevæger sig, og er nem at fodre. Giv regnorme (hakkede, hvis de er store), sortorme, hvidorm og fx ferskvandsrejer, og dødt foder som frosne røde myggelarver, artemia, mysis og magre strimler af oksehjerte eller fisk. Variation er vigtig, og levende foder får dyrene til at jage, som de gør i naturen. Nye foderdyr indføres i blanding med det kendte, så dyrene vænner sig til dem.

Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen, om vinteren sjældnere. Fjern uspist foder.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er den mindst territoriale og aggressive af slægtens arter, så voksne og unger i forskellig alder kan holdes sammen. Sørg for, at alle dyr æder, så ingen taber. Dyrene æder æg og små larver af egen art, så ynglen holdes adskilt. Hold ikke arten sammen med andre padder, fordi mange udskiller stoffer fra huden, som er skadelige i et lukket akvarium.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på den opsvulmede kloakregion og den kortere hale. Dyrene bliver kønsmodne efter 2-3 år, og hannerne kan nå det op til et år før hunnerne.

PARRING

I naturen yngler arten fra marts til juli-august, i dele af udbredelsen allerede fra november, mens opdrættede dyr kan yngle næsten hele året med en top fra oktober til juni. En kølig vinter på 12-16 °C fremmer yngleadfærden. Frieriet har fem faser: hannen følger efter hunnen, vifter med halespidsen mod hende, kryber langsomt væk, lægger sædpakken, når hunnen rører ved halen, og hunnen følger efter og optager den med kloakken. Flere hanner kan konkurrere om samme hun.

ÆG OG LARVER

Hunnen lægger æggene enkeltvis over flere uger, i alt flere dusin æg pr. sæson; store, ældre hunner lægger op til 60. Æggene er klæbrige i begyndelsen og sidder på neddykkede planter eller andre underlag; undertiden lægges de også på fugtig jord ved vandet. De er omkring 3 mm store og ligger i en geléagtig kugle på 4-5 mm. Tjek jævnligt efter æg, for de voksne æder dem.

Ægget udvikles på 12-18 dage, afhængigt af vandtemperaturen. Æg, der bliver hvide, er døde og skal fjernes med det samme. Æggene flyttes til en lille beholder med lidt luftning og vandplanter. De nyklækkede larver er 12-15 mm og lever af blommesækken den første uge. Derefter får de de mindste planktonorganismer, i praksis nyklækkede artemia, og senere mikroorme, dafnier, hvidorm, sortorme og frosne røde myggelarver. Larverne holdes i et lille akvarium eller en gennemsigtig plastikbeholder, hvor de er nemme at følge, og med nogle planter som skjul. Larver i forskellig størrelse holdes hver for sig, og beholderen må ikke være overfyldt, for så bider larverne ben af hinanden. Benene vokser ud igen i løbet af nogle uger.

METAMORFOSE

Larverne forvandler sig efter 3-6 måneder, afhængigt af temperaturen. Er der få larver i beholderen, bliver de større og forvandler sig senere. Før forvandlingen er larverne 40-45 mm, men der er også larver på op til 65 mm. Gællerne forsvinder, og den unge salamander forlader vandet. Nyforvandlede dyr kan drukne, så skab en mulighed for at komme op af vandet: flydende korkbark, en ø eller en lavere vandstand, så dele af bunden står over vandet.

OPDRÆT AF UNGER

De små salamandre kan opdrættes både på land og i vand. På land fungerer et terrarium med fugtigt køkkenpapir, jord eller mos som bund, skjul og ru overflader til hudskifte. Bunden skal være fugtig, ikke drivvåd, for ellers rådner jorden. Foder: springhaler, bananfluer uden vinger, små fårekyllinger, bladlus, termitter og små sølvfisk, og med pincet sortorme, hvidorm og hakkede regnorme efter størrelse.

Skal ungerne tilbage til vandet, vænnes de gradvist: først 1-2 cm vand med mange planter og en lille landdel, så dyrene kan hvile med hovedet over vandet. Går de på jagt under vand, hæves vandstanden langsomt. De klatrer meget i den periode, så låget skal være tæt. Dyr, der ikke æder i vandet efter nogle dage, opdrættes videre på land. Vandfasen gør dem lettere at fodre og følge.

Sundhed og typiske fejl

Cynops ensicauda er hårdfør, hvis vandet er rent og køligt. De typiske problemer er:

- Vedvarende varme over 28 °C, som stresser dyrene og gør dem modtagelige for infektioner.
- Dårlig vandkvalitet med svampe- og bakterieinfektioner på huden, ofte efter uspist foder.
- Tarmstop efter indtagelse af grus.
- Drukning af nyforvandlede unger.
- Underernæring hos svage dyr i en gruppe, hvor de stærke æder først.

Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), en svampesygdom, der er dødelig for mange salamandre, findes naturligt hos *Cynops* på Okinawa og Amami uden at give kendte dødsfald. Arten kan derfor bære svampen uden selv at vise tegn. Nye dyr sættes i karantæne i flere uger, hvert akvarium har sit eget redskab, og hænderne vaskes mellem akvarier. Slip aldrig dyr eller vand ud i naturen. Kontakt en dyrlæge med forstand på padder, hvis et dyr afmagres, får sår eller hvide belægninger, svulmer op eller opfører sig usædvanligt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.